

Seletuskiri eriolukorra juhi korralduse hoolekandeesutustes liikumisvabaduse piirangu kehtestamise kohta juurde

Vabariigi Valitsus kehtestas 12. märtsi 2020. a korraldusega nr 76 eriolukorra seoses COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse pandeemilise levikuga maailmas ja sellest tingitud massilise nakatumise ohuga Eestis. Eriolukorra tõttu on kehtestatud hoolekandeesutustes külastamise keeld, mis vähendab teenust saavate inimeste kontakte väljastpoolt asutust tulevate inimestega.

Ööpäevaringsed teenused on üldjuhul vabatahtlikud ning praegu ei ole teenust saavate inimeste liikumine täielikult piiratud. Seetõttu on neil võimalus soovi korral lahkuda hoolekandeesutuse territooriumilt ning liikuda iseseisvalt oma asulas, külastada kauplusi või teisi avalikke asutusi.

Hoolekandeesutuste personal on püüdnud viia liikumise võimalikult miinimumini, arvestades kehtivaid reegleid. Teenuseosutajad on teada andnud, et neil ei ole kõikidel juhtudel võimalik inimese liikumist piirata, näiteks keelata üldhooldusteenust saaval inimesel poodi minna, kui ta seda vajalikuks peab. Lisaks on hoolekandeesutused olukorras, kus järelevalvet ja juhendamist tagavaid hooldustöötajaid on eriolukorra ajal tööl tavapärasest vähem tulenevalt nende haigestumisest, karantiinis viibimisest vms põhjustest.

Paljudel ööpäevaringsete teenuste kasutajatel esineb mitmeid kroonilisi somaatilisi haigusi, mille tõttu kuuluvad nad COVID-19 haigust põhjustava viiruse puhul riskirühma. Lisaks on ööpäevaringset erihooldusteenust saavad inimesed kõik raske, sügava või püsiva psüühikahäirega, mille tõttu ei ole neil sageli võimalik täielikult aru saada nakkusohu vähendamiseks ja vältimiseks vajalikest ohutusmeetmetest ja neid ka järgida. Näiteks ei pruugi nad mõista enesekontrolli, hügieeni jms põhimõtteid. Ka ei pruugi nad olla suutelised oma esmastest haigusnähtudest märku andma ja nii võib õigeaegne sekkumine (nt viirushaige isoleerimine) hõlpsasti hilineda.

Praegu on üle Eesti eri piirkondades ööpäevaringsete erihoolekandeteenuste asukohti 64, kus saab teenust 2778 inimest. Väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse asukohti on 187, teenust saavate inimeste arv on 8946.

1. aprilli 2020. a seisuga on Sotsiaalkindlustusametile teadaolevalt tuvastatud koroonaviirus 39 üldhooldusteenust saaval inimesel ja seitsmel üldhooldusteenuse töötajal. Nakkuskahtlusega teenuse saajaid on 12 inimest ja töötajaid 14 inimest.

3. aprilli 2020. a seisuga on viiruse tõttu surnud 12 inimest, kellest hooldekodudes on surnud kaks isikut. Positiivse viiruse proovi andnutest 23,6 protsenti (227 inimest) on vanuses 65 ning vanemad. Sellest tulenevalt on vanemaelised ning hoolekandeesutustes viibivad inimesed kõrgendatud riskiga grupp, kelle huve tuleb kaitsta varasemast suuremal määral.

On suur tõenäosus, et kui viirus levib laialdaselt ja kui jätta piiramata ööpäevaringset teenust saavate inimeste liikumisvabaduse, puutuvad nad kokku viirusekandjatega ning viiruse saamise või edasi kandmise oht on väga suur. Sellega võivad nad panna ohtu nii oma kui ka teiste hoolekandeesutuses teenust saavate inimeste ja töötajate tervise. Lisaks võivad nad aidata kaasa viiruse levimisele väljaspool hoolekandeesutust.

Teenust saaval inimesel on õigustatud ootus, et riik kaitseb teda võimaliku ohu eest.

Inimeste liikumisvabaduse piiramise alused on toodud sotsiaalhoolekande seaduse §-des 106 ja 107. Hädaolukorra seaduse § 31 kohaselt saab eriolukorra juht kehtestada liikumisvabadusele rangemaid piiranguid.

Ülaltoodust tulenevalt kehtestab eriolukorra juht täiendavad liikumisvabaduse piirangud kõikides üld- ja erihoolekandeesutustes, kus osutatakse väljaspool kodu osutatavat üldhooldusteenust, kogukonnas elamise teenust ja ööpäevaringseid erihooldusteenuseid.

Korraldusega keelatakse hoolekandeesutuses viibivatel isikutel hoolekandeesutuse territooriumilt lahkuda. Keeld ei kehti isiku kohta, kellel ei ole COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse sümptomeid, kui ta soovib minna oma elukohta. Sellisel juhul ei ole isikul enne eriolukorra lõppemist enam võimalik hoolekandeesutusse naasta. Nimetatud piirang kehtestatakse eesmärgiga mitte lasta hoolekandeesutusse potentsiaalseid viiruse kandjaid. Liikumisvabaduse piirangud ei kehti ka hoolekandeesutuse töötajate ja omaniku või tema esindaja ja ametiülesandeid täitvate isikute kohta, nt meedikud, politseinikud, kohaliku omavalitsuse üksuse ametnikud.

Piirang kehtestatakse vajadusest keelata teenust saavatel inimestel liikuda väljapoole hoolekandeesutuse territooriumi põhjendatud vajaduseta. Liikumispiirangu ajal võivad hoolekandeesutuse territooriumilt lahkuda need teenusekasutajad, kes soovivad peatada teenuse kasutamise ja minna koju. Eelduseks on, et inimene ise, olemasolu korral tema eestkostja ja lähedased suudavad tagada temale vajaliku hoolduse ja mõistavad, et enne eriolukorra lõppu teenust saama tagasi tulla ei ole võimalik. Samuti võib liikumispiirangu ajal väljapoole hoolekandeesutuse territooriumi liikuda koos teenuseosutaja saatjaga, kes tagab, et teenusekasutaja täidab väljaspool teenuseosutamise territooriumi kõiki eriolukorra ajal kehtivaid nõudeid.

Liikumispiirangu eesmärgiks on keelata teenust saavatel inimestel liikuda väljapoole asutuse territooriumi, piirata viiruse levikut hoolekandeesutustesse, kaitsta seal viibivaid inimesi ja personali võimaliku nakatumisohu eest. Juhul kui asutuse territooriumilt soovitakse väljuda, siis tuleb arvestada, et viiruse leviku tõkestamise eesmärgil on vähemalt eriolukorra lõppemiseni hoolekandeesutusse naasmine üldjuhul keelatud.

Kui asutuse territoorium ei koosne alast, kus saab jalutamas käia, siis piirkondlikud eriolukorra tööde juhid koostöös hoolekandeesutuse juhiga saavad kehtestada asutuse põhiselt territooriumi, kus on lubatud liikuda. See erand kehtib isikute kohta, kellel ei ole haigusnähte.

Hoolekandeesutus peab ise tagama korraldusega kehtestatud nõuetest kinnipidamise, nõuete täitmise üle teeb järelevalvet Politsei- ja Piirivalveamet.

Eriolukorra meetmete nõuetekohaselt täitmata jätmisel rakendatakse korrakaitseaduse § 28 lõikes 2 või 3 nimetatud haldussunnivahendeid. Sunniraha suurus on hädaolukorra seaduse § 47 kohaselt 2000 eurot.